

Sygn. akt IV Ca 256/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

22 maja 2019r.

Sąd Okręgowy w Płocku, IV Wydział Cywilny - Odwoławczy

w składzie:

Przewodnicząca SSO Joanna Świerczakowska

Sędziowie: SO Małgorzata Szeromska

SO Renata Wanecka (spr.)

Protokolant: st. sekr. sąd. Katarzyna Gątarek

po rozpoznaniu na rozprawie 22 maja 2019r. w P.

sprawy z powództwa M. K. (1)

przeciwko A. G. i F. G.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanych

od wyroku Sądu Rejonowego w Ciechanowie z 18 grudnia 2018r.,

sygn. I C 315/18

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie I i II w ten sposób, że oddala powództwo oraz w punkcie IV i V w ten sposób, że przyznaje adwokatowi W. P. wynagrodzenie w wysokości 2.400 zł wraz z należnym podatkiem VAT za pomoc prawną świadczoną M. K. (1) z urzędu, które nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Ciechanowie, a nadto uchyla punkty VI i VII;
2. przyznaje adwokatowi W. P. wynagrodzenie w wysokości 1.200 zł wraz z należnym podatkiem VAT za pomoc prawną świadczoną M. K. (1) z urzędu w drugiej instancji, które nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Ciechanowie

Sygn. akt IV Ca 256/19

UZASADNIENIE

M. K. (1) 16 lutego 2018 r. wniosła pozew do Sądu Rejonowego w Ciechanowie przeciwko A. G. i F. G. o zapłatę solidarnie kwoty 15.849,27 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie. W uzasadnieniu wskazała, że wspólnie z mężem i pozwanymi są dłużnikami solidarnymi z tytułu kredytu zaciągniętego przez współników spółki cywilnej (...) poręczonego przez ich żony, tj. przez powódkę i pozwaną. Toczy się przeciwko nim egzekucja, w toku której komornik ściągnął od M. K. (1) 31.698,54 zł. Dochodzona pozwem należność stanowi połowę tej sumy.

A. G. i F. G. wnieśli o oddalenie powództwa, wskazując, że powódka spłaciła jedynie część obciążającego ją zadłużenia. Podnieśli ponadto zarzuty potrącenia: tj. A. G. do kwoty 4.311,21 zł, zaś F. G. do kwoty 6.570,01 zł, które zostały od nich wyegzekwowane w toku postępowania egzekucyjnego.

Sąd Rejonowy w Ciechanowie wyrokiem z 18 grudnia 2018r. w sprawie I C 315/18 zasądził od A. G. i F. G. na rzecz M. K. (1) kwoty po 7.924,63 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 2 maja 2018 r. do dnia zapłaty (punkty I i II), oddalając powództwo w pozostałej części (punkt III); zasądził od każdego z pozwanych na rzecz adw. W. P. tytułem wynagrodzenia za pełnienie obowiązków pełnomocnika z urzędu powódki M. K. (1) kwoty po 1.200 zł wraz z podatkiem VAT w wysokości 23% od tej sumy (punkty IV i V) oraz nakazał pobrać na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Ciechanowie A. G. i F. G. kwoty po 397 zł tytułem zwrotu opłaty od pozwu od pozwu (punkty VI i VII).

Sąd Rejonowy ustalił:

M. K. (2) i F. G. zawarli 18 października 1996r. umowę kredytu z (...) Bankiem (...) S.A. w W. (obecnie (...) Bank (...) S.A. w W.). Poręczycielami tego kredytu są M. K. (1) i A. G.. Postanowieniem z 30 lipca 2001 r. Sąd Rejonowy w Ciechanowie w sprawie I Co 346/01 nadał klauzulę wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu nr (...) z 2 stycznia 2001 r. przeciwko dłużnikom M. K. (2) i F. G.. Następnie ten sam sąd postanowieniem z 27 listopada 2001 r. w sprawie I Co 597/01 nadał klauzulę wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu nr (...) z 5 listopada 2001r. przeciwko M. K. (1) i A. G..

Postępowanie egzekucyjne prowadzone jest na podstawie tytułów wykonawczych przeciwko wszystkim dłużnikom solidarnym na wniosek Banku (...) S.A. we W. (obecnie (...) Bank (...) S.A. w W.) w sprawie Km 245/09 przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Ciechanowie J. R. (1) (poprzednio Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Ciechanowie U. P.).

Prawomocnym wyrokiem z 21 sierpnia 2009 r., wydanym w sprawie I C 111/09 Sąd Rejonowy w Ciechanowie zasądził od pozwanych A. G. i F. G. solidarnie na rzecz powoda M. K. (2) kwotę 19.243 zł wraz z ustawowymi odsetkami oraz obciążył ich obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz powoda.

W okresie od 30 czerwca 2009r. do 31 stycznia 2018 r. w sprawie Km 245/09 wyegzekwowano od dłużniczki M. K. (1) łącznie kwotę 36.966,58 zł.

W okresie od 26 kwietnia 2010 r. do 27 kwietnia 2018 r. w sprawie Km 245/09 wyegzekwowano od A. G. łącznie kwotę 17.244,86 zł. Natomiast od M. G. w okresie od 31 marca 2009 r. do 13 kwietnia 2018 r. komornik wyegzekwował 26.280,07 zł.

Dokonując oceny prawnej, Sąd I instancji wskazał, że bezspornym jest, że toczy się postępowanie egzekucyjne przeciwko dłużnikom solidarnym F. G. i M. K. (2), jako dłużnikom głównym oraz przeciwko A. G. i M. K. (1), jako poręczycielkom. Nie jest również sporna wysokość kwot wyegzekwowanych w sprawie Km 245/09 w latach 2009 – 2018.

Sąd podniósł, że w myśl art. 881 kc, w braku odmiennego zastrzeżenia poręczyciel jest odpowiedzialny jak współdłużnik solidarny. Oznacza, to że przepisy o solidarności (art. 366 – 378 kc) mają zastosowanie do poręczenia, ale tylko o tyle, o ile nie pozostają w sprzeczności z istotą tego stosunku prawnego. Stosownie zaś do art. 376 § 1 kc, jeżeli jeden z dłużników solidarnych spełnił świadczenie, treść istniejącego między współdłużnikami stosunku prawnego rozstrzyga o tym, czy i w jakich częściach może on żądać jego zwrotu od współdłużników. Jeżeli z treści tego stosunku nie wynika nic innego, dłużnik, który świadczenie spełnił, może żądać zwrotu w częściach równych.

Podkreślić należy, że zaspokojenie wierzyciela przez poręczyciela zwalnia dłużnika głównego z zobowiązania wobec wierzyciela. Zaspokojenie wierzyciela przez poręczyciela nie powoduje jednak wygaśnięcia długu głównego, poręczyciel bowiem wstępuje z mocy ustawy w prawa zaspokojonego wierzyciela do wysokości spełnionego świadczenia. Zgodnie z art. 518 § 1 pkt 1 kc, osoba trzecia, która spłaca wierzyciela, nabywa spłaconą wierzytelność do wysokości dokonanej zapłaty, jeżeli płaci cudzy dług, za który jest odpowiedzialna osobiście albo pewnymi przedmiotami majątkowymi. Może więc żądać od dłużnika głównego wszystkiego, co sam świadczył wierzycielowi z tytułu długu głównego (a nie tylko w stosunkowej części, jak nakazuje reguła przyjęta w art. 376 kc przy odpowiedzialności solidarnej). Do stosunków pomiędzy współporęczycielami nie stosuje się natomiast art. 518 § 1

pkt 1 kc. Jeżeli z umowy wierzyciela z poszczególnymi poręczycielami albo z istniejącego pomiędzy poręczycielami stosunku prawnego opartego na umowie lub innym tytule (np. współwłasności, współdziedziczeniu) nie wynika co innego, również stosunki pomiędzy poręczycielami są takie, jak pomiędzy dłużnikami solidarnymi (wyrok Sądu Najwyższego z 22 grudnia 1997 r. w sprawie III CKU 87/97). Poręczycielowi, który zaspokoił wierzyciela, przysługuje w stosunku do pozostałych poręczycieli prawo regresu według zasad określonych w przepisach o solidarności, tj. w art. 376 kc. Prawo to przysługuje poręczycielowi niezależnie od roszczenia w stosunku do dłużnika głównego z tytułu wstąpienia na miejsce zaspokojonego wierzyciela (art. 518 § 1 pkt 1 kc) i nawet może być dochodzone łącznie z tym roszczeniem (wyrok Sądu Najwyższego z 26 sierpnia 1969 r. w sprawie II CR 429/69).

Sąd Rejonowy podniósł, że zgodnie z wyraźnym brzmieniem powołanego powyżej przepisu art. 376 § 1 zd. 1 kc, o tym, czy dłużnik, który zaspokaja wierzyciela, może, a jeżeli tak – w jakich częściach, żądać zwrotu świadczenia od pozostałych współdłużników, rozstrzyga w pierwszej kolejności treść istniejącego między nimi stosunku wewnętrznego. Poza sformułowaniem wyraźnej preferencji dla regulacji wewnętrznej wiążącej dłużników, czy to z mocy odrębnych przepisów ustawy, czy też czynności prawnej, przepis ten przesądza, że między dłużnikami solidarnymi istnieje z reguły określony stosunek wewnętrzny. W braku odmiennych wskazań, wynikających z treści stosunku wewnętrznego, istniejącego między dłużnikami solidarnymi, art. 376 § 1 zd. 2 kc dekretuje możliwość żądania zwrotu w częściach równych. Oczywiście w pierwszej kolejności należy pomniejszyć wartość świadczenia spełnionego przez występującego z roszczeniem regresowym o część przypadającą na niego. Między współdłużnikami zobowiązanymi do zaspokojenia roszczenia regresowego nie zachodzi odpowiedzialność solidarna. Zgodnie z powszechnie przyjętym poglądem, przy ustalaniu części, jakich od pozostałych dłużników może żądać dłużnik, który spełnił świadczenie, uwzględnia się poza świadczeniem głównym także spełnione świadczenia uboczne, jak również koszty procesu i koszty postępowania egzekucyjnego, jeżeli dotyczą wszystkich dłużników solidarnych. Przepis ten wyraźnie rozstrzyga, że roszczenie regresowe powstaje z chwilą spełnienia świadczenia na rzecz wierzyciela (wyrok Sądu Najwyższego z 12 lipca 1968 r. w sprawie I CR 265/68). Dla powstania tego roszczenia nie jest przy tym wymagane, aby wierzyciel został zaspokojony w całości. Za wystarczające należy uznać jego częściowe zaspokojenie. Pozwala to przyjąć, że również w przypadku częściowego zaspokojenia wierzyciela ta spełniona część podlega rozliczeniu zgodnie z zasadami określonymi w art. 376 kc. Przepis nie daje bowiem podstaw do stwierdzenia, że roszczenie regresowe powstaje dopiero z chwilą, gdy świadczenie na rzecz wierzyciela przenosi część obciążającą świadczącego dłużnika.

Wysokość roszczeń regresowych przysługujących regresantowi wynika z art. 376 § 1 kc. Według tego przepisu o tym, w jakich częściach i czy w ogóle dłużnik, który spełnił świadczenie, może żądać zwrotu od współdłużników, rozstrzyga treść istniejącego między nimi stosunku prawnego (tzw. stosunek wewnętrzny) - wynikać on może z umowy lub ustawy. Jeżeli natomiast to kryterium nie prowadzi do rozstrzygnięcia, wówczas stosujemy w drugiej kolejności regułę, że dłużnik, który spełnił świadczenie, może żądać zwrotu w częściach równych (art. 376 § 1 zdanie drugie kc „jeżeli z treści tego stosunku nie wynika nic innego, dłużnik, który świadczenie spełnił, może żądać zwrotu w częściach równych”). W pierwszym rzędzie zbadać należy więc, czy stosunek wewnętrzny reguluje materię roszczeń regresowych oraz określa ich zakres. Jeśli tak jest, to odpowiednim postanowieniom w tym przedmiocie należy przypisać znaczenie wyłączone i definitywne. Dopiero w braku takiego uregulowania wchodzi w grę zwrot w częściach równych.

Wskazać również należy, że w razie braku odmiennych regulacji, wynikających ze stosunku wewnętrznego, zobowiązanie do świadczenia regresowego ma charakter bezterminowy - termin spełnienia tego świadczenia nie wynika z właściwości samego zobowiązania (art. 455 kc). Jeśli więc dłużnik solidarny całkowicie lub częściowo zaspokoił wierzyciela, powinien skierować do pozostałych współdłużników wezwanie do wykonania (w określonym terminie) zobowiązania regresowego w częściach na nich przypadających. Dopiero bezskuteczny upływ wskazanego terminu powodować będzie stan opóźnienia po stronie pozostałych współdłużników.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszego procesu, Sąd Rejonowy podkreślił, że w niniejszej sprawie mają zastosowanie zasady zwrotu zobowiązania regresowego w częściach równych wobec braku uregulowań umownych w tym zakresie, wynikające z treści przepisów art. 518 § 1 pkt 1 kc w stosunku do F. G. oraz art. 376 kc w stosunku do A. G..

M. K. (1) spłaciła w toku egzekucji w sprawie Km 245/09 kwotę 36.966,58 zł, a zatem co do zasady przysługuje jej roszczenie w stosunku do współdłużników – poręczycieli o zapłatę kwoty po 9.241,65 zł (po 1/4 części); natomiast w stosunku do współdłużników – dłużników głównych o zapłatę spłaconej wierzytelności do wysokości dokonanej zapłaty. Powódka dochodzi zapłaty kwoty 15.849,27 zł łącznie od obojga pozwanych. Jak wskazano powyżej, roszczenie regresowe nie ma charakteru solidarnego w stosunku do pozostałych współdłużników, a zatem uznać należy, że powódce przysługuje roszczenie do każdego z dwojga pozwanych w wysokości połowy żądanej kwoty tj. co do kwoty 7.924,63 zł (7924,64 zł).

Sąd zasądził odsetki ustawowe za opóźnienie od 2 maja 2018 r. tj. od dnia doręczenia pozwany odpisu pozwu w niniejszej sprawie (art. 455 kc). M. K. (1) nie wykazała, że przed wytoczeniem powództwa wezwała pozwanych do zapłaty należności.

Sąd I instancji nie uwzględnił zgłoszonego przez A. G. i F. G. w odpowiedzi na pozew zarzutów potrącenia. Zarzut ten został podniesiony w związku ze złożonymi przez nich w odpowiedziach na pozew oświadczeniami o potrąceniu wierzytelności we wskazanej powyżej wysokości.

Zgodnie z art. 498 § 1 i 2 kc, gdy dwie osoby są jednocześnie względem siebie dłużnikami i wierzycielami, każda z nich może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelności drugiej strony, jeżeli przedmiotem obu wierzytelności są pieniądze lub rzeczy tej samej jakości oznaczone tylko co do gatunku, a obie wierzytelności są wymagalne i mogą być dochodzone przed sądem lub przed innym organem państwowym. Wskutek potrącenia obie wierzytelności umarzają się nawzajem do wysokości wierzytelności niższej. Art. 499 kc stanowi natomiast, że potrącenia dokonywa się przez oświadczenie złożone drugiej stronie.

Do potrącenia nie dochodzi zatem automatycznie przez to, że istnieją wzajemne wierzytelności nadające się do potrącenia, ale konieczne jest oświadczenie, że korzysta się z potrącenia (postanowienie Sądu Najwyższego z 8 lutego 2000 r. w sprawie I CKN 398/99). Od potrącenia, jako czynności materialnoprawnej, odróżnić trzeba zarzut potrącenia, będący czynnością procesową. Oświadczenie o potrąceniu, o którym mowa w art. 499 kc, jest czynnością materialnoprawną, powodującą – w razie wystąpienia przesłanek określonych w art. 498 § 1 kc – odpowiednie umorzenie wzajemnych wierzytelności, natomiast zarzut potrącenia jest czynnością procesową, polegającą na żądaniu oddalenia powództwa w całości lub w części z powołaniem się na okoliczność, że roszczenie objęte żądaniem pozwu wygasło wskutek potrącenia. Oświadczenie o potrąceniu stanowi zatem materialnoprawną podstawę zarzutu potrącenia (wyrok Sądu Najwyższego z 14 stycznia 2009 r. w sprawie IV CSK 356/2008, wyrok Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2004 r. w sprawie III CK 251/02).

Artykuł 499 kc nie stawia szczególnych wymagań co do formy oświadczenia woli o potrąceniu. Oświadczenie to może być złożone w każdy sposób (także ustnie lub w postaci elektronicznej), który w dostatecznym stopniu ujawnia jego treść i wolę dokonania potrącenia; może być również złożone w piśmie procesowym. Oświadczenie woli o potrąceniu jest oświadczeniem skierowanym do adresata. Do oświadczenia o potrąceniu mają zatem zastosowanie ogólne zasady co do sposobu i chwili złożenia oświadczenia woli wskazane w art. 60 i 61 kc. W konsekwencji oświadczenie o potrąceniu staje się skuteczne dopiero z chwilą, gdy doszło do wierzyciela wzajemnego w taki sposób, że mógł on zapoznać się z jego treścią (art. 61 kc). Wskazać jednak należy, że w judykaturze prezentowany jest pogląd, że skoro oświadczenie o potrąceniu wywiera skutek dopiero z chwilą dojścia do adresata, to nie można przyjąć, iż zostało skutecznie złożone oświadczenie o potrąceniu, jeżeli złożenie oświadczenia nastąpiło wobec pełnomocnika procesowego adresata. Treść art. 91 kpc nie daje podstaw do przypisania pełnomocnikowi procesowemu prawa przyjmowania w imieniu mocodawcy materialnoprawnych oświadczeń kształtujących. Pełnomocnik procesowy nie jest więc pełnomocnikiem, jaki po myśli art. 95 kc, mógłby zastąpić stronę w skutecznym zapoznaniu się z oświadczeniem (wyrok Sądu Najwyższego z 12 października 2007 r. w sprawie V CSK 171/2007).

A. G. i F. G. oświadczenie o potrąceniu wraz z zarzutem potrącenia złożyli w odpowiedziach na pozew, które – zgodnie z ogólną regułą wyrażoną w art. 133 § 3 kpc – doręczono pełnomocnikowi powódki M. K. (1) (zpo k. 55 v). Uznać zatem należy, że oświadczenie o potrąceniu, abstrahując od jego zasadności w przypadku pozwanego F. G., nie zostało

złożone skutecznie przez pozwanych. Brak jest więc podstaw do ewentualnego uwzględnienia zarzutu potrącenia w niniejszym procesie.

W związku z powyższym Sąd orzekł jak w pkt I i II wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł zgodnie z art. 100 kpc i zasądził od każdego pozwanych na rzecz adw. W. P. kwoty po 1.200 zł wraz z podatkiem VAT tytułem wynagrodzenia za pełnienie przez niego obowiązków pełnomocnika z urzędu powódki M. K. (1). Jednocześnie Sąd nakazał ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa od pozwanych po 397 zł tytułem opłaty sądowej od pozwu, od której powódka M. K. (1) była zwolniona, od uwzględnionej części powództwa.

Apelację od wyroku złożyli pozwani, zaskarżając go w punktach I, II, IV, V, VI, VII i zarzucili naruszenie:

- art. 233 kpc poprzez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów i w konsekwencji błędnego przyjęcia, iż materialnoprawne oświadczenie o potrąceniu nie doszło do powódki w sposób umożliwiający jej zapoznanie się z nim, mimo iż ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, iż w piśmie procesowym z 23 lipca 2018r. powódka obszernie merytorycznie odnosi się do złożonego oświadczenia o potrąceniu, wskazując jakoby roszczenie nie zostało wykazane, co świadczy o skutecznym dotarciu do niej oświadczenia o potrąceniu;

- art. 233 kpc w zw. z art. 100 kpc poprzez jego zastosowanie i włożenie na pozwanych obowiązku zapłaty wszystkich kosztów procesu w sytuacji, gdy powódka wygrała proces tylko w części, a szczególna sytuacja pozwanych uzasadnia odstąpienie od obciążania ich kosztami;

- art. 376 kc poprzez jego błędną wykładnię i zastosowanie polegającą na przyjęciu, iż możliwe jest wystąpienie z roszczeniem regresowym do pozostałych współdłużników w sytuacji, gdy dłużnik dokonał jedynie części spłaty zobowiązania głównego nieprzekraczającego własnej części zobowiązania;

- art. 60 kc w zw. z 61 kc w zw. z 95 kc w zw z 125 § 1 kpc poprzez błędne ich zastosowanie i uznanie, iż powódka nie zapoznała się z treścią złożonego jej oświadczenia o potrąceniu, jako że nie zostało złożone skutecznie przez pozwanych podczas, gdy pozwani na etapie złożenia odpowiedzi na pozew, w których zawarto oświadczenia o potrąceniu, nie posiadali wiedzy w zakresie ustanowienia po stronie powodowej pełnomocnika z urzędu, jako że nie otrzymano pisma procesowego w rozumieniu art. 125 § 1 kpc zawierającego oświadczenie o wstąpieniu pełnomocnika do sprawy, a o jego przystąpieniu zostali poinformowani dopiero po złożeniu odpowiedzi na pozew w piśmie powódki z 23 lipca 2018r., a w doręczonym pozwany pozwie w miejscu oznaczenia stron powódka występuje samodzielnie bez profesjonalnego pełnomocnika, w treści pisma procesowego z 23 lipca 2018r. powódka nie kwestionuje dojścia do niej treści oświadczenia o potrąceniu, więcej ustosunkowuje się do treści tegoż oświadczenia, co potwierdza skuteczne jego złożenie;

- art. 498 i art. 499 kc poprzez ich niezastosowanie i nierozpoznanie istoty sprawy w zakresie zarzutu potrącenia poprzez uznanie, iż nie doszło do potrącenia wzajemnych wierzytelności w sytuacji, gdy wierzytelność pozwanych została wykazana dokumentami, których wiarygodność nie została zakwestionowana, a oświadczenie o potrąceniu zostało skutecznie złożone i zarzut potrącenia właściwie podniesiony;

- art. 102 kpc poprzez jego niezastosowanie w sytuacji, gdy przymioty dotyczące strony pozwanej, a mianowicie starszy wiek, choroba pozwanej, a także trudna sytuacja majątkowa - zajęcie komornicze świadczeń emerytalnych pozwanych, stanowią szczególnie uzasadnione okoliczności w rozumieniu podnoszonego przepisu.

Mając na uwadze powyższe zarzuty, A. i F. małżonkowie G. wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa, ewentualnie jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w zakresie rozpoznania zarzutu potrącenia.

W odpowiedzi na apelację M. K. (1) wniosła o jej oddalenie i zasądzenie na jej rzecz zwrotu kosztów procesu za II instancję.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja zasługuje na uwzględnienie.

Sąd II instancji podziela ocenę prawną i argumenty przytoczone w uzasadnieniu Sądu Rejonowego w zakresie dotyczącym skuteczności złożenia oświadczenia o dokonaniu przez pozwanych potrącenia. Wywody apelujących w tej części nie są przekonujące. W szczególności nie ma znaczenia, czy strona pozwana miała wiedzę na temat tego, czy powódka korzysta z pomocy prawnej w procesie, czy nie. Zamierzając dokonać potrącenia należało to uczynić w taki sposób, by nie było wątpliwości, że takie oświadczenie do niej dotarło, np. wysłać na jej adres domowy list, w którym składa się oświadczenie o potrąceniu, ewentualnie w jej obecności na rozprawie dokonać takiego potrącenia. Pozwani nie podjęli takiej próby. Natomiast twierdzenie, że M. K. (1) musiała wiedzieć o złożonym oświadczeniu o potrąceniu, bo kwestionowała jego zasadność w piśmie procesowym, nie jest przekonujące. Wywody dotyczące potrącenia zostały wyrażone przez pełnomocnika powódki, który być może zapoznał swoją mocodawczynię z treścią oświadczenia, ale postawione w nim zastrzeżenia równie dobrze mogły być sformułowane bez konsultacji ze stroną.

Dlatego też Sąd Okręgowy uznał, że zarzuty naruszenia art. 60 kc w zw. z 61 kc w zw. z 95 kc w zw z 125 § 1 kpc oraz art. 498 i art. 499 kc i 233 kpc w tej części, są chybione.

Sąd podzielił natomiast stanowisko pozwanych, że M. K. (1) wystąpiła z roszczeniem regresowym przedwcześnie. Ocena prawna w tym zakresie wymaga jednak pewnego uściślenia faktów, które przedstawiają się następująco:

M. K. (2) i F. G. są współnikami spółki cywilnej, prowadzonej pod firmą Zakład (...) w G.. W związku z prowadzoną działalnością gospodarczą, 18 października 1996r. zaciągnęli oni kredyt inwestycyjny, poręczony przez ich żony M. K. (1) i A. G.. Z uwagi na łączący ich ustrój małżeńskiej wspólności ustawowej, żony współników ponoszą odpowiedzialność nie tylko, jako poręczycielki, ale także jako współdłużniczki, które odpowiadają za zobowiązania zaciągnięte w czasie trwania małżeństwa. Zarówno powódka, jak i pozwana miały świadomość, że ich mężowie zaciągają kredyt i nie podjęli tej decyzji wbrew ich woli, skoro zgodziły się także na poręczenie zobowiązania. Sąd Okręgowy nie różnicował odpowiedzialności każdego z pozwanych, uznając że zarówno małżonkowie K., jak i małżonkowie G. są dłużnikami solidarnymi wobec banku, a zarazem wszyscy sukcesywnie spłacają własne długi, wszak żadna ze stron nie powołała się na to, że każdy z dłużników zaciągał zobowiązanie do majątku osobistego. Z tego względu Sąd nie traktował roszczeń powódki wobec F. G. wyłącznie jako subrogacji legalnej, czyli wstąpienia w prawa zaspokojonego wierzyciela (art. 518 kc), uznając, że w tej dość specyficznej sytuacji faktycznej, roszczenia wobec obojga pozwanych opierają się na zasadzie regresu.

Zgodnie z art. 376 § 1 kc, jeżeli jeden z dłużników solidarnych spełnił świadczenie, treść istniejącego między współdłużnikami stosunku prawnego rozstrzyga o tym, czy i w jakich częściach może on żądać zwrotu od współdłużników. Jeżeli z treści tego stosunku nie wynika nic innego, dłużnik, który świadczenie spełnił, może żądać zwrotu w częściach równych.

Rację ma powódka twierdząc, że roszczenie regresowe, o którym mowa w art. 376 § 1 kc, nie staje się wymagalne dopiero w chwili pełnego zaspokojenia wierzyciela. Nieodzowną przesłanką nabycia przez dłużnika solidarnego wspomnianego roszczenia jest uiszczenie wierzycielowi świadczenia i nie jest konieczne zaspokojenie wierzyciela w całości. Niemniej jednak, prawo do regresu aktualizuje się dopiero wówczas, gdy nastąpi spełnienie świadczenia w zakresie przenoszącym tę część, która według stosunku wewnętrznego między współdłużnikami, obciąża świadczącego dłużnika. (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z 12 października 2001r., V CKN 500/00, OSNC 2002/7 – 8/90 oraz odwołujące się do niego wyroki Sądów Apelacyjnych w Krakowie z 12 grudnia 2012r., I ACa 1182/12, LEX 1477119 i w Warszawie z 18 lutego 2015r., VI ACa 637/14, LEX 18008805)

Pogląd ten przeważa w dotychczasowym piśmiennictwie. (por. Marek Sychowicz, Komentarz do art. 376 Kodeksu cywilnego). Reprezentowane jest także stanowisko, wedle którego art. 376 kc wejdzie w grę w każdym wypadku częściowego zaspokojenia wierzyciela. Ważki wydaje się zwłaszcza argument odwołujący się do skutków rezygnacji

przez wierzyciela z dochodzenia należnego mu świadczenia w całości. Dodatkowo można wskazać na ryzyka związane z możliwością powstania stanu niewypłacalności niektórych dłużników solidarnych w okresie pomiędzy częściowym a całkowitym spełnieniem świadczenia. (por. Andrzej Herbet, Komentarz do art.376 Kodeksu cywilnego; Agnieszka Pyrzyńska Komentarz do art. 376 Kodeksu cywilnego – LEX)

Zadłużenie wobec wierzyciela według stanu na 14 września 2017r. wynosiło łącznie 223.911,66 zł (w tym należność główna: 86.717,86 zł i odsetki: 137.193,80 zł). Bank skierował egzekucję przeciwko obu małżeństwom, przy czym od A. G. komornik ściągnął 17.244,86 zł (7,7% zadłużenia), a od F. G. wyegzekwował 26.280,07 zł (11,7 % zadłużenia). Natomiast M. K. (1) spłaciła 36.966,58 zł, co stanowi 16,5% całego długu. Powódka nie uregulowała swojego zobowiązania w takim zakresie, aby przewyższał on część długu przypadającą na nią.

M. K. (1) nie powoływała się na okoliczności, które miałyby świadczyć o tym, że wierzyciel skierował egzekucję wyłącznie do jej majątku. Nie zarzuciła też, że istnieje obawa niewypłacalności małżonków G.. Dlatego Sąd II instancji uznał, że stanowisko prezentowane w wyroku Sądu Najwyższego z 12 października 2001r. w sprawie V CKN 500/00, powinno mieć w tym wypadku zastosowanie. Ponadto wydaje się nieracjonalnym kierowanie roszczeń regresowych przeciwko pozostałym zobowiązany na etapie, w którym zadłużenie wobec Banku nie zostało spłacone przez wszystkich dłużników nawet w połowie, zaś dysproporcja dotychczas wyegzekwowanych od każdego z dłużników kwot, nie jest znacząca.

Z tych przyczyn Sąd Okręgowy uznał, że powództwo M. K. (1) przeciwko A. i F. małżonkom G. podlega oddaleniu.

Następstwem takiego rozstrzygnięcia jest zmiana orzeczenia także w części dotyczącej rozstrzygnięcia o kosztach procesu. Wynagrodzenie dla adwokata W. P. w wysokości 2.400 zł zostało przyznane ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Ciechanowie, z uwagi na brak podstaw do zasądzenia go od przeciwników procesowych. Należało uchylić również punkty VI i VII zaskarżonego wyroku; skoro pozwani wygrali spór, nie są obowiązani do ponoszenia kosztów sądowych.

Z tych wszystkich względów, Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok na podstawie art. 386 § 1 kpc.

Wynagrodzenie w wysokości 1.200 zł (wraz z podatkiem VAT) za pomoc prawną, świadczoną powódce w II instancji z urzędu, Sąd przyznał adwokatowi W. P. również ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Ciechanowie, stosownie do treści § 16 ust. 1 pkt. 1) w zw. z § 8 pkt. 5) oraz § 6 i § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.

M. S. J. R. (2) W.